

УДК 378.147:057.212

**ОСНОВНІ СКЛАДОВІ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ
ПРОГНОСТИЧНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ-АГРАРІЇВ**

А.В. Антонець

кандидат педагог. наук

Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна

Резюме. Антонець А.В. ОСНОВНІ СКЛАДОВІ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОГНОСТИЧНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ-АГРАРІЇВ. В статті розглядаються проблеми формування прогностичних умінь майбутніх менеджерів-аграріїв та пропонується система їх формування, відповідно до розробленої організаційно-методичної моделі.

Ключові слова: прогностичні уміння, організаційно-методична модель, дисципліни природничо-наукової та загальноекономічної підготовки, змістова матриця, комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання, навчально-дослідницькі завдання

Вступ України до Світової організації торгівлі, потреба в адаптації до світової економіки та поступова інтеграція з європейським співтовариством зумовлюють нові вимоги до розвитку менеджменту в аграрному секторі економіки як однієї із ключових стратегічних переваг, оскільки сільськогосподарським підприємствам доводиться функціонувати в сучасних ринкових умовах, а управлінський персонал у процесі прийняття необхідних рішень мусить долати труднощі, викликані мінливістю економічного середовища та наявністю ризику. Незважаючи на суттєве зростання на ринку праці кількості дипломованих управлінців, спостерігається нестача професіоналів у сфері підприємницької діяльності. Саме тому актуальною є проблема підготовки висококваліфікованих кадрів з менеджменту у вищих аграрних навчальних закладах.

У реалізації завдань гуманістичної трансформації менеджмент-освіти пріоритетна роль належить розвитку професійних умінь майбутніх управлінців. Одним із них є вміння правильно передбачати можливі напрями розвитку підприємства та розробляти його подальшу стратегію, що практично неможливо без розвинутих умінь і навичок соціально-економічного прогнозування (рис.1), основи формування яких значною мірою закладаються у процесі вивчення дисциплін циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки. Згідно з цим, назрілою є потреба вдосконалення професійної підготовки управлінців в аграрних ВНЗ, зокрема розробки та впровадження системи формування прогностичних умінь майбутніх менеджерів у процесі вивчення природничо-наукових та загальноекономічних дисциплін.

Рис. 1. Напрями використання прогностичних умінь

Процес формування прогностичних умінь у цілому дослідниками розглядається неоднозначно і різнобічно [2, 3, 4, 5, 6]. Узагальнюючи основні думки науковців з позицій діяльнісного, системного, особистісного,

компетентнісного підходів щодо проблеми формування прогностичних умінь в контексті нашого дослідження, дає підстави стверджувати, що прогностичні уміння мають структурну організацію і значною мірою базуються на рівні сформованості інтелектуальних, проєктивних, аналітичних умінь та вмінь, що забезпечують ефективне використання методик економіко-математичного моделювання як основи для обґрунтування виважених управлінських рішень в системі функціональної діяльності майбутнього менеджера. Водночас процес формування прогностичних умінь доцільно розглядати як спеціально організовану навчально-пізнавальну діяльність студентів, спрямовану на виконання професійно орієнтованих завдань та розв'язування проблемно-пошукових ситуацій, які передбачають розвиток умінь студентів здійснювати як елементарні прогностичні операції і дії, так і реалізовувати цілісні методики економічного прогнозування.

Формування прогностичних умінь майбутніх бакалаврів із менеджменту значною мірою залежить від реалізації комплексу психолого-педагогічних умов.

А саме: 1) від позитивної мотивації викладачів і студентів; 2) від урахування психологічних особливостей розвитку особистості; 3) від використання інноваційних методів навчання, а саме методів інтерактивного навчання, комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання, тренінгів, ділових ігор тощо; 4) від фундаменталізації професійної підготовки майбутніх менеджерів на базі вивчення дисциплін циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки; 5) від організації самостійної пізнавальної діяльності студентів у процесі керованої науково-дослідницької роботи.

Відповідно до реалізації вищенаведених умов доцільно побудувати організаційно-функціональну модель формування прогностичних умінь майбутніх менеджерів. Представлена модель (рис. 1) репрезентована цільовим, змістовим, діяльнісним та діагностико-корегувальним компонентами [1].

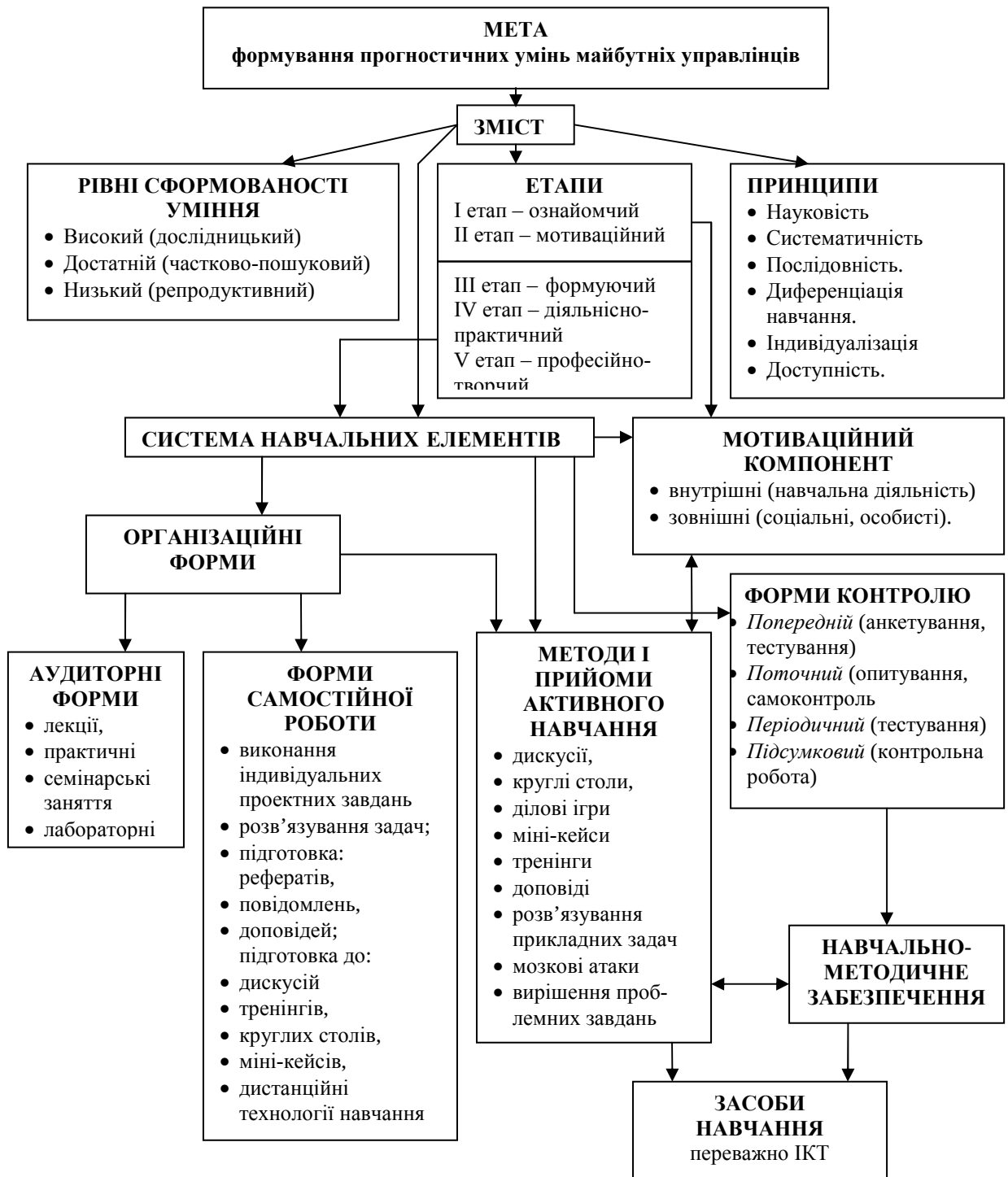

Рис.2. Організаційно-методична модель формування прогностичних умінь майбутніх менеджерів в процесі вивчення дисциплін природничо-наукового циклу.

Вона містить навчальні елементи, сукупність яких покликана реалізувати об'єднання необхідних прогностичних знань, умінь і навичок в процесі вивчення дисциплін циклу природничо-наукової та загальноєкономічної

підготовки шляхом встановлення зв'язків між різноманітними поняттями, явищами та об'єктами.

Згідно до розробленої моделі, формування прогностичних умінь майбутніх менеджерів відбувається у процесі вивчення дисциплін циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки, а саме Вищої математики, ТЙМС, Математичного програмування, Інформаційних Комп'ютерних Технологій, Дослідження операцій, Макроекономіки, Мікроекономіки, Статистики, Економетрії, Теорії економічного аналізу та інших – всього 12 дисциплін.

Вибір саме цих дисциплін зумовлений суттєвим їх впливом на формування більшості умінь студентів, що необхідні їм для здійснення майбутньої прогностичної діяльності:

- розв'язування прикладних задач, ситуаційних завдань, зміст яких максимально наближений до майбутньої фахової діяльності і позитивно впливає на розвиток аналітичного складника прогностичних умінь майбутнього менеджера-аграрія;

- побудови економіко-математичних моделей, які формують проєктивні вміння виділяти головне у складних явищах та аналізувати їх динаміку у взаємозв'язку та взаємодії;

- створення сприятливого навчального середовища, яке забезпечує позитивну мотивацію студентів, розвиток їх рефлексії, творчу активність, здатність до нестандартного мислення.

На основі аналізу даних дисциплін, а саме: аналізу навчальних та тематичних планів, робочих і типових програм навчальних дисциплін і навчально-методичних комплексів, доцільно побудувати змістову матрицю (табл. 1), що включає перелік тем лекційних, практичних, лабораторних і семінарських занять, які максимально сприяють формуванню прогностичних умінь. Ця матриця демонструє вміння та навички, що формуються у студентів під час вивчення відповідних тем, і відносить їх до одного з умінь, що входять до складу прогностичних.

Таблиця 1

Фрагмент змістової матриці для дисципліни «Мікроекономіка»

	<i>Попит та пропозиція, їх взаємодія</i>	<i>Теорія еластичності</i>	<i>Аналіз поведінки споживача</i>	<i>Мікроекономічна модель підприємства</i>	<i>Витрати виробництва</i>	<i>Загальна рівновага та економічна ефективність</i>
Мікроекономіка	Інтелектуальні уміння, уміння застосовувати економічні знання і методи для аналізу та розрахунку мікроекономічних показників					
	1. Застосовувати закон попиту і пропозиції. 2. Використовувати взаємодію попиту і пропозиції.	1. Знаходити коефіцієнт еластичності попиту за доходом, коефіцієнт перехресної еластичності. 2. Знаходити коефіцієнт еластичності пропозиції.	1. Визначати реакцію споживача на зміну доходу та на зміну цін товарів. 2. Розрізняти ефект снобізму, модель Хікса, та парадокс Гіффена.	1. Використовувати виробничу функцію. 2. Використовувати закон спадної граничної продуктивності. 3. Використовувати правило заміщення факторів виробництва.	1. Відрізняти бухгалтерський і економічний підхід. 2. Розрізняти явні, неявні та трансакційні витрати. 3. Розрізняти постійні, змінні, граничні і сукупні витрати.	1. Робити аналіз загальної рівноваги на основі таблиці витрат і результатів. 2. Робити економічний прогноз 3. Знаходити граничну норму трансформації.

На основі запропонованої змістової матриці та організаційно-функціональної моделі в систему формування прогностичних умінь доцільно впровадити комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання (табл. 2), які в поєднанні із традиційним навчанням дозволять підвищити рівень професійної підготовки; закріпити навички роботи з комп'ютером, що є суттєвими для підготовки сучасного висококваліфікованого фахівця; ознайомитися з можливостями комп'ютерного моделювання економічних процесів.

Застосування комп'ютерно орієнтованих засобів навчання дасть можливість:

- По-перше ознайомити студентів з можливостями комп'ютерного моделювання економічних процесів;
- По-друге представити об'єкт дослідження та за допомогою аналізу виявити у ньому причинно-наслідкові зв'язки та взаємозалежності;
- По-третє навчити студентів використовувати математичні методи оптимізації та прогнозування під час пошуку ефективних управлінських рішень

Таблиця 2

**Фрагмент схеми використання комп'ютерно-орієнтованих засобів
навчання у дисципліні «Дослідження операцій»**

<i>Постановка задачі лінійного програмування, геометрична інтерпретація</i>	<i>Алгоритм симплекс-методу та приклади розв'язання задач</i>	<i>Використання ЕОМ для розв'язання задач лінійного програмування</i>	<i>Закриті транспортні (розподільчі) задачі</i>	<i>Математичний аналіз у прийнятті управлінських рішень</i>
<i>Gran 2D Gran 3D</i>	<i>SimplexWin 3.0</i>	<i>SimplexWin 3.0</i>	<i>Torawin</i>	<i>Gran 3D STATISTICA SPSS</i>
1.Геометрично зображувати економічні задачі лінійного програмування за допомогою ЕОМ	1. Інтерпретувати задачу оптимізації для подальшого комп'ютерного розв'язання	1.Інтерпретувати економічні задачі лінійного програмування. 2.Розв'язувати їх за допомогою ЕОМ	1.Приводити транспортну задачу до закритого вигляду. 2. Знаходити оптимальний план	1. Використовувати відповідні функції комп'ютерних програм для аналізу економічних задач

Треба зазначити, що у запропонованій системі формування прогностичних умінь майбутніх менеджерів використовуються також *індивідуальні навчально-дослідницькі завдання (ІНДЗ)* як педагогічно обґрунтована, логічно організована система задач економіко-математичного змісту.

Приклад 1. Птахоферма повинна обрати один із двох альтернативних варіантів розвитку: 1) вкласти 6 млн грн у нове обладнання та одержувати 2 млн грн прибутку протягом шести років; 2) вкласти 9 млн грн. і отримувати

4 млн грн протягом чотирьох років. Який варіант треба обрати керівнику фірми, якщо номінальна щорічна облікова ставка становить 11 %.

Приклад 2. Швидкість зміни витрат і доходу сільськогосподарського підприємства визначено функціями: та спрогнозуйте, скільки років підприємство буде залишатись прибутковим, знайдіть загальний прибуток за визначений період.

Реалізація системи ІНДЗ сприятиме не лише залученню студентів до основ науково-дослідної роботи, а й систематизації, поглибленню, узагальненню, закріпленню і практичному використанню прогностичних умінь і навичок [7]. Особлива увага повинна приділятися інтеграційному складнику, що передбачає:

- часове та логічне узгодження тематичних планів і навчальних програм дисциплін циклу;
- співпрацю викладачів для відпрацювання єдиних вимог до методичного забезпечення, диференціального підходу і перевірки ІНДЗ;
- організацію консультативної діяльності викладачів.

Отже, запропонований підхід дає можливість на якісно новому рівні вирішувати питання формування прогностичних умінь майбутніх менеджерів, вдосконалити систему їх фахової підготовки, проте не претендує на повноту й вичерпність розгляду цієї проблеми.

Література

1. Антонець А. В. Організаційно-методична модель формування прогностичних умінь майбутніх менеджерів у процесі вивчення дисциплін природничо-наукового циклу / А. В. Антонець // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова : зб. наук. пр. / за ред. П. В. Дмитренка. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – Вип. 21. – С. 9-14. – (Серія: Педагогічні науки).
2. Бестужев-Лада И. В. Окно в будущее / И. В. Бестужев-Лада. – М. : Мысль, 1970. – 279 с. 31
3. Гершунский Б. С. Дидактическая прогностика / Б. С. Гершунский,

Я. Пруха. – К. : Вища школа, 1988. – 240 с. 52

4. Грих Е. Информационные технологии в управлении и учебным процессом вуза / Е. Грих // Информационные технологии в управлении и учебном процессе ВУЗа : материалы Межрегиональной наук.-практ. конф., (11–13 октября 2002 г.). – 2002. – С. 74–75. 69

5. Лисичкин В. А. Теория и практика прогностики / В. А. Лисичкин. – М. : Наука, 1972. – 220 с. 117

6. Никитина А. Г. Предвидение как человеческая способность / А. Г. Никитина. – М. : Мысль, 1975. – 193 с. 130

7. Сікорський П. І. Кредитно-модульна технологія навчання : навч. посіб. / П. І. Сікорський. – К. : Вид-во Європейського університету, 2004. – 127 с.

Резюме. Антонец А.В. ОСНОВНЫЕ СОСТАВЛЯЮЩИЕ СИСТЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОГНОСТИЧЕСКИХ УМЕНИЙ БУДУЩИХ МЕНЕДЖЕРОВ-АГРАРИЕВ. В статье рассматриваются проблемы формирования прогностических умений будущих менеджеров-аграриев и предлагается система их формирования, что соответствует разработанной организационно-методической модели.

Ключевые слова: прогностические умения, организационно-методическая модель, дисциплины естественнонаучной и общеэкономической подготовки, содержательная матрица, компьютерно-ориентированные средства обучения, учебно-исследовательские задачи.

Summary. Antonets A. KEY COMPONENTS OF FORMING PROGNOSTIC SKILLS OF FUTURE MANAGERS-AGRARIAN. The problems of the formation of predictive skills of future managers, farmers and their formation, a system that is consistent with the organizational and methodological model.

Key words: predictive ability, organizational and methodological model, the discipline of the sciences and general economic training, the content matrix, computer-based learning tools, teaching and research tasks.